
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Воропай С. В. Індивідуально-авторські інновації як засіб експресивізації медіатексту (словотвірно-комунікативний аспект) / С. В. Воропай // Вісник Дніпропетровського університету. – № 11. – Т. 22. – Серія: Мовознавство. – Випуск 20 (2). – 2014. – С. 21–28.
2. Гайданка Д. В. Лінгвокреативність та її роль в оказіональному словотворенні / Д. В. Гайданка // Одеський лінгвістичний вісник. – № 5. – Т. I. – 2015. – С. 21–25.
3. Зайцева С. В. Інтернет-спілкування як нова форма міжособистісної комунікації // [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://ukrmova.com.ua/zmist-hurnalu/vipusk-11/internet-spilkuvannuyak-nova-forma-mizhosobistisnoi-komunikacii/>
4. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: [монографія] / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. – К. : Вид. дім Дмитра Бурого, 2008. – 336 с.
5. Колоїз Ж. В. Українська оказіональна деривація : [монографія] / Ж. В. Колоїз. – К. : Акцент, 2007. – 310 с.
6. Мариненко П. І. Лексичні новотвори в сучасній іспанській мові : структурний та семантичний аспекти : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.05 / П. І. Мариненко. – К., 2006. – 277 с.
7. Монастирецька Г. В. Креативність як лінгвістичний феномен / Г. В. Монастирецька // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / Укл. А. Загнітко та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – Вип. 17. – С. 39–45.
8. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : [монографія] / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.
9. Швачко С. О. Про деякі аспекти мовотворчої функції / С. О. Швачко, І. К. Кобякова // Studia Germanica et Romanica. Серія : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання. – 2004. – Т. 1. – № 2. – С. 21–30.
10. Torrance E. P. Guiding Creative Talent / E. P. Torrance. – Englewoodcliffs, N. Y. : Prentice-Hall, 1962.

МОВНІ ПОМИЛКИ У ПРОГРАМІ «НА ЧАСІ: РАНОК» ТРК «УА. СУМИ»

Діана Євстаф'єва,

студентка 5 курсу, Сум ДУ, МДм-51

Науковий керівник – Надія Подоляка,

канд. н. із соц. ком., ст. викладач, СумДУ

У статті розглянуто та проаналізовано мовлення ведучих у програмі «На часі: ранок» ТРК «УА. Суми», запропоновано варіанти поліпшення мовленнєвої ситуації в ефірі.

Ключові слова: засоби масової інформації, культура мовлення на телебаченні, ведучий, норма, аналіз.

LANGUAGE MISTAKES IN THE PROGRAM “AT THE TIME : MORNING”

Diana Yevstafieva,

5th year student, МДм – 51

Scientific supervisor – Nadiya Podolyaka,

PhD of social. com., p. teacher of Sumy State University

The article discusses and analyzes leading broadcast in the program «At the time : Morning» TRC «UA. Sumy» proposed options for improving the situation of speech in the air.

Keywords: media, culture, broadcasting on television, presenter, rule, analysis.

Для більшості українців телебачення – це незмінне джерело інформації, до якого вони звертаються чи не щодня і яке має величезний вплив на формування їхнього мовлення, смаків, світогляду. Прикрий той факт, що у переважній більшості телевізійних ораторів відсутні практичні навички культури і техніки мовлення, що негативно впливає на розвиток української літературної мови.

Мета роботи – проаналізувати основні порушення мовних норм у програмі «На часі: ранок» ТРК «UA. Суми», запропонувати раціональні шляхи вдосконалення процесу редагування та підвищення рівня мовної грамотності ведучих обласного телебачення.

Об'єкт – мовні одиниці, що засвідчують порушення норм сучасної української мови. Вибір об'єкта дослідження мотивується потребою вдосконалення процесу редагування, підвищення рівня мовної грамотності сучасних телевізійних ЗМІ.

На проблемах теле- і радіомовлення наголошували науковці А. Капелюшний, А. Погрібний, С. Караванський, В. Лизанчук, О. Пономарів, В. Радчук, інші. Особливості телевізійної журналістики розкривають праці О. Ваніної [1], З. Дмитровського [2], В. Жугай [3], О. Сербенської [4]. Емпіричною базою дослідження стали 10 програм «На часі: ранок» за жовтень та листопад місяць 2015 року [5].

У процесі аналізу програми «На часі: ранок» було виявлено такі помилки:

1) Вживання русизмів замість нормативних українських відповідників: «даже» (навіть), «да» (так), «нет» (ні), «еле» (ледве), «щас/січас» (зараз), «чуть-чуть» (трішки). Такі помилки найчастіше допускає телеведучий Денис Андріяш (випуск програми за 17 жовтня 2015 р.) та телеведуча Дарія Телегіна (випуск програми за 6 та 20 жовтня 2015 р.).

2) «Українізовані» форми російських дієслів «зделав» (зробив), «дівся» (подівся), «унаслідував» (успадкував) спостерігаємо у програмі, в якій Дарія Телегіна та Денис Андріяш обговорювали історію еволюції кішки.

3) Змішування українських і російських форм невизначених займенників: «хто-то» (хтось), «шо-то» (щось), «як-то» (якось), «які-то» (якісь), «який-то» (якийсь), «чого-то» (чомусь, чогось);

4) Вживання найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови: «самий головний» (найголовніший), «саме важне» (найважливіше). Такі помилки допускає ведучий Сергій Оніщенко у випуску програми за 20 жовтня 2015 р. Тема: «Героїня британських таблоїдів Емма Томсон».

5) Слова і вирази, кальковані з російської: «міроприємство», «мужик», «прийняти міри», «польза», «на протязі» помічені у сюжеті за 15 вересня 2015 р., тема програми «О котрій годині краще вставати», ведучі Д. Телегіна і Д. Андріяш.

На жаль, сьогодні все частіше стикаємося з молодіжним сленгом, жаргонізмами у спілкуванні, виразами, що вживаються в прямому чи переносному значенні, утворюються злиттям слів, не властивих українській мовній традиції. Особливо засмічує мову сучасної молоді суржик, що проник навіть на телебачення. Виникає мішанина в подачі текстів і мікротекстів українською та російською мовами у співвідношенні часто не на користь мови державної. Нами помічені такі помилки:

1) Простежуються звучання українських слів із російськими варіантами вимови: «регістратура», «двойка», «хожу», «сизу», «ноль», «я рахую», «любий» (будь-який) тощо. (Випуск програми за 20.10.15 р., Сергій Оніщенко).

2) У програмі за 27 жовтня 2015 р. спостерігаємо такі помилки: «прийняти міри» (замість вживати заходи), «відкрити двері» (замість «відчинити двері»), «слідуючий вопрос» (замість «наступне питання»). Такі огріхи найбільше спостерігаємо за Д. Андріяшем.

3) Вживання слів, у яких ненаголошений (о) наближується до (а) («акання»): «опитування», «здобуток», «робота», «команда», «з роками», характерно для ведучої Дарії Телегіної.

4) Неправильне наголошування слів: «напій», «гостей», «цікавинок», «кішок», «помилка водія» спостерігаємо у випуску програми за 13 жовтня 2015 р., ведуча Юлія Дунаєвська.

5) Порушення лексичних норм та вживання ненормативних словосполучень: «не стыдно», «вот так», «винувата», «судячи по твоєму виду» (Дарія Телегіна, випуск програми за 6 жовтня 2015 року);

6) Нехтування формами кличного відмінка та вживання невластивих українській мові пестливих форм: «Анічка», «Катічка», «Ваня», «Леночка». Спостерігається у лексиці майже всіх ведучих, особливо під час розмови із запрошеним гостем студії.

Шляхи запобігання поширенню мовних ненормативностей запропонував у своїй праці «Пошук українського слова, або боротьба за національне “я”» С. Караванський, створивши «словнички – рятівники». Вчений наводить кілька шляхів, наприклад, якщо гість програми вкотре повторює в прямому ефірі ненормативне словосполучення: «в любий час», «приймати участь», то журналіст може в процесі розмови тактовно вклинювати нормативні конструкції: «гаразд», «будь-коли», «приємно, що Ви брали участь» і т. і.

Ще один спосіб – створити теле- і радіопередачі, у яких аналізувати помилки, що потрапили в ефір.

Проаналізувавши програми «На часі: ранок», що виходять на ТРК «UA. Суми», ми дійшли висновків:

1) Ведучі програми поза мікрофоном, екраном чи редакцією не користуються українською мовою, через що порушують мовні норми.

2) Щоб вдосконалити техніку ефірного мовлення, журналістам потрібно більше працювати над собою, вдосконалювати свою артикуляційну базу (довести до автоматизму механізм вимови як окремих звуків, так і цілих їх комплексів відповідно до особливостей мови), працювати над дикцією, щоб чітко та виразно вимовляти звуки, склади, слова. Особливо старанно треба тренуватися розмовляти перед мікрофоном, адже апаратура підсилює голос. Ведучим потрібно чітко виробити інтонацію (ритмічно-мелодійно особливість мовлення, різні співвідношення кількісної зміни тону, тембру, інтенсивності, довготи висловлювання).

3) Потрібно дотримуватись норм української мови, працювати над граматичними, лексичними, фразеологічними, фонетичними, стилістичними, орфографічними помилками.

Отже, становище ефірного мовлення на обласному телеканалі Сумщини не дуже втішне. Є потреба у тому, щоб відходити від вживання росіянізмів і вдосконалювати українську мову ведучих. За таких умов глядач, дивлячись та слухаючи передачі на телебаченні, буде черпати для себе тільки внормовану українську мову.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів / О. Ваніна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uastudent.com/znachennja-golosu-i-manery-govoryty-dlja-tele-i-radiozhurnalisticiv-chastyna-2/>.

2. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: навч. посібник / З. Є. Дмитровський. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. – 208 с.

3. Жугай В. Проблеми якісної продукції в українському телеєфірі / В. Жугай // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук.-метод. праць. – Львів, 2000. – Вип. 3. – С. 258-266.

4. Сербенська О. А. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою / О. А. Сербенська // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук.-метод. праць. – Львів, 2002. – Вип. 4. – С. 121-128.

5. На часі – ранок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tv.sumy.ua/online/>.